

ZJAWISKO PRZEMOCY W RODZINIE

1. Czym jest przemoc?

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

2. Charakterystyka przemocy

INTENCJONALNOŚĆ

Przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.

NIERÓWNOŚĆ SIŁ

W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy.

NARUSZENIE PRAW I DÓBR OSOBISTYCH

Sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).

BÓL I CIERPIENIE

Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

3. Formy przemocy

Forma przemocy	Katalog zachowań
Przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.
Przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych kobiety, zmuszanie do oglądania filmów, zdjęć pornograficznych itp.
Przemoc psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.
Przemoc ekonomiczna/ materialna	odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych środków finansowych, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie bądź ograniczanie podjęcia pracy zarobkowej, niszczenie przedmiotów, itp.

4. Oblicza przemocy

Rodzaj przemocy	Charakterystyka
Przemoc gorąca	Polega ona na wybuchu skumulowanych i niemożliwych do powstrzymania uczuć gniewu i wściekłości. U jej podstaw leży furia. Charakteryzuje się agresją słowną i fizyczną.
Przemoc chłodna	Często pozbawiona jest wybuchu emocjonalnego. Polega bardziej na realizacji pewnego scenariusza przemocy. Najczęściej osoba doświadczyła na własnej skórze tego scenariusza i obecnie go powiela we własnej rodzinie. Nie widzi w tym nic złego, wręcz przeciwnie może uważać, że np. bicie jest czymś dobrym, usprawiedliwionym, bo dzięki niemu można porządnie wychować dzieci.

5. Prawidła rządzące przemocą

PRZEMOC JEST PROCESEM

(nie pojawia się znenacka, rozwija się, tworząc cykle przemocy)

PRZEMOC MA TENDENCJĘ DO POWTARZANIA SIĘ

(rzadko jest jednorazowym epizodem)

PRZEMOC NARASTA

(nie zatrzymana przybiera na sile)

PRZEMOC JEST NAGRADZAJĄCA

(tzn. daje szybkie efekty, dlatego tak trudno sprawcy z niej zrezygnować)

PRZEMOC NIE JEST ZJAWISKIEM NIEZALEŻNYM OD UDZIAŁU CZŁOWIEKA

(człowiek jest zdolny do radzenia sobie z siłami, które czynią go sprawcą)

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PRZEMOC ZAWSZE PONOSI SPRAWCA

(niezależnie od tego, co zrobiła ofiara)

6. Mity i stereotypy dotyczące przemocy

- ***Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa i nikt nie powinien się wtrącać – NIEPRAWDA***

Przemoc, bicie, wykorzystywanie, gwałt jest przestępstwem ściganym przez prawo, a mieszkanie pod jednym dachem nie stanowi okoliczności zezwalającej na krzywdzenie innych.

- ***Przemoc występuje tylko w rodzinach z marginesu społecznego – NIEPRAWDA***

Przemoc domowa występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia czy sytuacji materialnej.

- ***Przemoc występuje wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele – NIEPRAWDA***

Przemoc występuje w różnych formach, są to nie tylko zachowania pozostawiające siniaki czy złamania, ale także poniżanie, grożenie, zastraszanie, zmuszanie do określonych zachowań.

- ***Jeśli ktoś jest bity, to znaczy, że na to zasłużył – NIEPRAWDA***

Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać, maltretować i bić innych, nikt nie zasługuje na takie zachowanie bez względu na to, co powiedział lub zrobił.

- ***Nikt nie powinien interweniować w sprawach rodzinnych- NIEPRAWDA***

Przemoc domowa jest przestępstwem, ściganym przez prawo, nie jest tylko „sprawą rodzinną”. Każdy, kto się o niej dowie jest zobowiązany poinformować o tym odpowiednie służby, w celu udzielenia wszechstronnej pomocy.

- ***Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc – NIEPRAWDA***

Osoby doświadczające przemocy zawsze próbują się bronić, wykorzystują różne strategie obronne, które niekiedy mogą wydawać się nieracjonalne, brak skuteczności powoduje nasilenie przemocy.

- ***Gdyby sytuacja była taka okropna, ofiara odeszłaby od sprawcy – NIEPRAWDA***

Przemoc doznawana od osoby bliskiej stanowi dla ofiary źródło prawdziwego cierpienia, często te osoby nie odchodzą od sprawcy z powodów wynikających z zależności od sprawcy, braku mieszkania i środków do życia.

- ***Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol – NIEPRAWDA***

Stosowaniu przemocy często towarzyszy nadmierne picie alkoholu jednak nie zawsze uzależnienie od alkoholu jest powodem stosowania przemocy. Picie alkoholu ułatwia sprawcy stosowanie przemocy i znęcanie się na rodziną, jednak zauważa się, że podjęcie leczenia uzależnienia i utrzymywanie abstynencji nie powstrzymują sprawcy od stosowania przemocy wobec bliskich.

- ***Gwałt w małżeństwie nie istnieje – NIEPRAWDA***

Zgodnie z art. 197 kodeksu karnego gwałtem jest doprowadzenie innej osoby do poddania się czynowi nierządnemu lub do wykonania takiego czynu, stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp. Nie ma przepisu, że nie dotyczy to bliskich napastnika, każdy ma prawo do decydowania o swoim życiu intymnym, a ślub i wspólne życie tego prawa nie odbiera.

- ***Nie można zmienić swego przeznaczenia – NIEPRAWDA***

Nawet po wielu latach osoba doznająca przemocy może przerwać przemoc. Nigdy nie jest za późno, aby powiedzieć NIE!

- ***Osoby nadużywające przemocy muszą być chore psychicznie – NIEPRAWDA***

Przemoc jest dążeniem do przejęcia pełniej władzy i kontroli nad innymi osobami. Nie ma żadnych danych wskazujących na istnienie bezpośredniego związku pomiędzy przemocą a chorobą psychiczną.

- ***To był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy – NIEPRAWDA***

Przemoc domowa niemal nigdy nie jest wyjątkowym, pojedynczym wydarzeniem. Przemoc ma tendencję do powtarzania się. Nie zatrzymana eskaluje i przybiera na sile. Nie wolno czekać i łudzić się, że sama się skończy. Przemoc nigdy sama nie mija - trzeba stanowczo powiedzieć NIE i podjąć konsekwentne działania by wyjść z przemocy.

PAMIĘTAJMY - PRZEMOC JEST PRZESTĘPSTWEM!

Dlatego każdy, kto o niej wie, zarówno osoby doświadczające przemocy jak i jej świadkowie, instytucje i osoby prywatne, powinny zgłaszać jej występowanie do prokuratury lub na policję!

Opracowano na podstawie materiałów: Ośrodka Interwencji Kryzysowej, Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.